

Notă de sinteză privind propunerea de modificare a Regulamentului
Băncii Naționale a României nr. 20/2009 privind instituțiile financiare
nebankare, cu modificările și completările ulterioare

Context

Sectorul instituțiilor financiare nebankare reprezintă un canal de finanțare pentru economia reală, alternativ celei bancare, deosebit de activ. În acest sens, valoarea împrumuturilor intermediare de către creditorii nebankari în decursul anului 2016 a fost cu aproximativ 13 la sută mai ridicată decât cea înregistrată în anul precedent.

În perioada recentă, se constată adoptarea de către creditorii-instituții financiare nebankare din România a unor modele de afaceri ce se bazează pe furnizarea de produse de creditare pe termene scurte, de valori relativ reduse, accesate cu preponderență de segmente ale populației care au deja dificultăți în gestionarea obligațiilor de plată curente.

Evoluția acestei categorii distincte de creditori impune reacții ale autorităților, potrivit competențelor specifice.

Din perspectiva atribuțiilor legale ale băncii centrale, prezintă relevanță asigurarea premiselor desfășurării de către instituții financiare nebankare din România a activității de creditare în conformitate cu regulile unei practici prudente și sănătoase, ca parte a obiectivului de menținere a stabilității financiare.

Ca atare, în baza competențelor sale legale, Banca Națională a României poate interveni prin reconfigurarea regimului prudențial aplicabil sectorului instituțiilor financiare nebankare astfel încât să surprindă riscurile generate de evoluțiile pieței.

Caracteristici ale modelului de creditare pe termen scurt, precum adresabilitatea, circumscrisă unui segment de clientelă cu venituri majoritar sub medie, imprimă activității acestor creditori un nivel sensibil mai ridicat de risc, evidențiat și prin costurile mari pe care trebuie să le suporte această categorie vulnerabilă de debitori și, implicit, potențial de a induce riscuri la adresa stabilității financiare.

Din perspectiva canalului direct (dimensiunea sectorului, existența de entități având importanță sistemică etc.), sectorul IFN nu are o importanță sistemică. Cu toate

acestea, se poate manifesta fenomenul de îndatorare excesivă a populației care poate induce efecte sistemice din direcția sectorului IFN. În acest sens, practicarea unor costuri de finanțare ridicate (rate de dobândă și comisioane), în special în cazul produselor de microcreditare sau credite de consum adresate populației, promovează un model de afaceri volatil, cu rate de neperformanță ridicate care creează totodată o percepție negativă asupra întregului sector al instituțiilor financiare nebancare. De asemenea, lipsa datelor statistice privind îndatorarea reală a clienților sectorului IFN poate ridica probleme semnificative din perspectiva analizelor de stabilitate financiară.

Actualele prevederi ale reglementării secundare în domeniul instituțiilor financiare nebancare nu surprind suficient specificitatea acestui model de activitate și, ca o consecință, probabilitatea de înscriere a creditorilor în Registrul special (și intrarea, astfel, în aria de supraveghere a băncii centrale) este minimă.

Ca atare, se impune modificarea reglementărilor menționate, atât pentru a elimina arbitrajul de reglementare, cât și pentru a adresa problematica potențialelor efecte sistemice ce pot surveni, respectiv a crea premisele operaționalizării instrumentarului de care dispune, potrivit legii, Banca Națională a României pentru a interveni în sensul consolidării regimului prudențial aplicabil sectorului, astfel încât să reflecte în mod corespunzător riscurile specifice.

Soluția de reglementare identificată vizează, de asemenea, suplimentar recalibrării criteriilor de înscriere în Registrul special, creșterea cerinței de fonduri proprii, proporțional cu riscurile specifice activității derulate.

Măsuri prudențiale propuse

- Prezentul proiect de regulament prevede două noi criterii, suplimentare celor actuale, la îndeplinirea cărora instituțiile financiare nebancare sunt înscrise în Registrul special și sunt supuse supravegherii prudențiale a Băncii Naționale a României:
  - volumul creditelor nou acordate într-o perioadă de timp, indiferent de faptul că acestea nu se mai regăsesc în soldul IFN la data raportării (fiind deja rambursate de debitori ori cesionate) – indicator ce relevă dimensiunea reală a activității IFN;

- nivelul mediu al costurilor suportate de debitori (reprezentat de nivelul dobânzii anuale efective - DAE) practicat – indicator ce relevă, prin legătura de cauzalitate dintre preț și risc, o posibilă asumare de riscuri excesive de către IFN.

- Cerințe de capital suplimentare, de 10 ori mai mari decât cerințele maxime actuale, pentru creditele cu rate de dobândă peste nivelurile de dobândă menționate mai jos.

Tabel 1 – Pragul DAE peste care intervine cerința suplimentară de capital

Scadență	Rata DAE pentru credite în lei	Rata DAE pentru credite în valută
Până la 15 zile	200%	133%
16 – 90 zile	100%	67%
Mai mare de 90 de zile	10 x rata lombard a BNR (în prezent 32,5%)	6,7 x rata lombard a BNR (în prezent 21,8%)

La fiecare 100 lei împrumutați și la o rată a dobânzii anuale efective (DAE) peste pragurile din tabel, IFN trebuie să asigure un capital de 67 lei.

- Regulamentul se va aplica de la 1 octombrie 2017, iar în ceea ce privește creditele cu dobânzi ridicate, noile cerințe au în vedere doar creditele acordate începând cu acea dată. Regulamentul nu se va aplica retroactiv.

De ce acum?

- Pentru prima dată din anul 2011, ponderea creditării IFN în total creditare a depășit 10% și este pe un trend ascendent. Stocul de credite acordate de IFN la martie 2017 reprezintă 10,3% din total credit din economie (bănci + IFN) și este cu 21,8% mai mare decât în luna martie 2015. Ponderea creditelor IFN în creditele bancare a fost la martie 2017 de 11,5%, comparativ cu 10% în anul 2015.
- În anul 2016, ritmul de creștere al creditelor IFN a depășit ritmul de creștere al PIB, în timp ce ritmul de creștere al creditelor acordate de către bănci a fost mai mic decât creșterea PIB.

- Ponderea creditării IFN în total credite acordate companiilor a ajuns la 15,6% în martie 2017, în creștere cu 21% față de martie 2015. De asemenea, ponderea creditării IFN în total credite de consum acordate populației a fost de 5,3% în martie 2017 înregistrând o creștere de 25% față de martie 2015.

De ce este necesar?

- O întărire a reglementărilor este necesară, având în vedere depășirea unei mase critice a creditării IFN în total creditare, mai ales pe fondul dezintermedierii bancare.
- Sectorul IFN vizat de proiectul de regulament are un specific aparte din punct de vedere al creditării. Acesta acordă preponderent credite negarantate, pe termen foarte scurt către segmente ale populației care au deja dificultăți în gestionarea obligațiilor de plată curente. Acest specific explică ratele mai mari de dobândă (DAE) practicate față de sectorul bancar, unde creditele sunt garantate și acordate, preponderent, pe termen mediu și lung.
- Valoarea medie a unui credit acordat de IFN către populație este de aproximativ 3.300 de lei, în timp ce valoarea medie a unui credit bancar către populație este de aproximativ 20.400 de lei.
- Nivelul ridicat al creditării IFN și ratele foarte mari de dobândă practicate arată un model de afaceri cu riscuri ridicate. Clientela este preponderent reprezentată de persoane cu venituri majoritar sub medie, ceea ce imprimă activității acestor creditori un nivel sensibil mai ridicat de risc, evidențiat și prin costurile mari pe care trebuie să le suporte această categorie vulnerabilă de debitori. Acest lucru conduce implicit la potențiale riscuri la adresa stabilității financiare.
- Totodată, se observă necesitatea îmbunătățirii raportărilor privind îndatorarea populației, în scopul analizelor de stabilitate financiară.
- Aceste modele de creditare sunt utilizate pe palierul creditului de consum și se întâlnesc și la nivel european, autoritățile care dețin competențe de protecția consumatorului intervenind, prin lege, în unele state membre chiar prin instituirea unor plafoane pentru costul maxim suportat de debitor. Aceste

plafoane pot ajunge la valori relativ ridicate (200% Slovacia, 453% în Slovenia sau 0,8% pe zi în Marea Britanie).

- Polonia, a cărei economie prezintă o serie de similitudini cu cea a țării noastre, a adoptat limite asupra ratei DAE practicate de instituțiile financiare nebancare. Metodologia poloneză are în vedere limitarea directă a costurilor creditelor prin plafonarea fiecărui element component al creditului (dobânda și costurile non-dobândă). În aceste circumstanțe, pentru scadențe reduse (de până la o lună de zile), plafoanele DAE în cazul Poloniei pot fi foarte ridicate, situându-se peste nivelul de 1000 la sută (în ipoteza unei singure plăți).
- Din perspectiva atribuțiilor legale ale băncii centrale, este necesară asigurarea premiselor desfășurării de către IFN din România a activității de creditare în conformitate cu regulile unei practici prudente și sănătoase, ca parte a obiectivului de menținere a stabilității financiare.
- IFN, spre deosebire de bănci, nu atrag depozite, însă, conform legislației, se află sub supravegherea sau monitorizarea BNR încă din anul 2006. BNR supraveghează prudențial IFN din Registrul special, și monitorizează IFN din Registrul general, altele decât cele care se regăsesc și în Registrul special. Ca urmare, BNR a aplicat în perioada 2008 – 2016, un număr de 298 de avertismente și 120 de amenzi IFN-urilor care nu s-au conformat cerințelor impuse de legislația administrată de banca centrală
- Cu toate acestea, actualele prevederi ale reglementării secundare în domeniul instituțiilor financiare nebancare nu surprind suficient specificitatea acestui model de activitate.
- Ca atare, se impune modificarea reglementărilor menționate astfel încât Banca Națională a României să poată interveni în sensul consolidării regimului prudențial aplicabil IFN pentru a surprinde riscurile generate de evoluțiile pieței.

Exemple privind acordarea de credite cu rate de dobândă DAE peste nivelul la care se aplică cerințe suplimentare de capital

Valoare credit (lei)	Scadență credit	Frecvență rată de plată	Nivelul DAE peste care se aplică cerințe suplimentare de capital	Total de rambursat (lei)
1.000	15 zile	la scadență	200%	1.046
1.000	90 zile	lunară	100%	1.171
10.000	12 luni	lunară	10 x rata lombard a BNR (în prezent 32,5%)	11.847

Exemple privind ratele de dobândă practicate în prezent de IFN

IFN	Valoare credit (lei)	Scadență	DAE anualizată în prezent	Nivelul DAE peste care se aplică cerințe suplimentare de capital	Total de rambursat (lei)
IFN 1	1.000	15 zile	7.227%	200%	1.147
IFN 2	1.000	15 zile	5.512%	200%	1.134
IFN 3	1.000	15 zile	4.011%	200%	1.119
IFN 4	1.000	3 luni	1.341%	100%	1.335
IFN 5	10.000	1 an	77%	32,5%	11.753
IFN 6	10.000	1 an	42%	32,5%	10.909
IFN 7	10.000	1 an	36%	32,5%	10.208